

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Благой Никитов Видин

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед № РД-38-343/02.07.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм назначен в състава на научно жури в процедура по придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3 Политически науки (Международни отношения) от Денис Венциславов Киров – докторант в катедра „Международно право и международни отношения“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Научен ръководител на докторанта е доц. д-р Мариета Рабохчийска.

Мнение по дисертационния труд

За становище е представен дисертационният труд на Денис Киров на тема: „Философските корени на политическия реализъм“. Трудът е в обем от 244 страници, разпределени в увод, два раздела, всеки от които се състои от глави и точки, заключение, което не е посочено в съдържанието, и библиография.

Приемам доводите за актуалността на темата, произтичаща от значението на политическия реализъм за науката на международните отношения.

Ясно са посочени обектът и предметът на изследването. Целта е определена еднозначно – интегриране на концепцията за политическото на Карл Шмит в теоретичните фундаменти на класическия политически реализъм. Структурата на дисертацията е подчинена наистина удачно на тази цел.

Основната теза е смела – класическият политически реализъм има основополагаща нужда от ясна концепция за политическото, която да бъде основна предпоставка за последващо (ново?) конструиране на школата. И именно концепцията за политическото на Шмит е тази основа.

Дисертацията е съставена от два почти самостоятелни раздела. Първият раздел представя канона на политическия реализъм. Анализират се възгледите на Макс Вебер, представен като идеен предшественик на реализма. В отделна глава е изложен класическият реализъм на Ханс Моргентау, последвана от глава върху доказателства в подкрепа на тезата, че Ханс Моргентау е теоретичен наследник на Вебер. И в трите глави Денис Киров се придържа към оста на изследването – разбирането за политическото като налагане на власт и упражняване на сила. Последната точка шеста на глава четвърта е за Ханс Моргентау и политиката на сила.

Вторият раздел е върху Карл Шмит, как и защо неговите тези се интегрират в политическия реализъм. За мен представянето на идеите на Шмит е постижение на Денис Киров. При това става въпрос не просто за представяне, а за задълбочен анализ с критичен прочит на два важни труда, в които се проследяват в развитие възгледите на Шмит – „Номосът на земята“ и „Земя и море: световноисторически размишления“. Те не са и лесни за намиране (открих ги във фототипни издания), като Денис Киров има смелостта, но и основанията да подлага Шмит на похвално самонадеян анализ.

Едно от основните достойнства на дисертационния труд е ясното формулиране и успешното обосноваване на оригиналната и изцяло авторова теза за интегрирането и възможната роля на външната за класическия реализъм концепция за политическото за отстраняване на някои проблемни моменти в теоретичния облик на реализма. Друго достойнство намира израз във възприетата методология на изследването. Подходът не е дескриптивен, тъй като трудът не е описание на развитието на политическия реализъм като философско течение или като една от теориите за международните отношения. Всъщност е направен критичен прочит на класическия реализъм на Моргентау, като не е изгубена връзката с международните отношения, доколкото според докторанта изучаването им през призмата на реализма трябва да се основава на изяснена концепция именно за характера и същността им. Трудът се развива на плоскостта на политическата философия, на онтологията и в по-малка част на херменевтиката, за да даде основата на теория в международните отношения. Дисертацията определено създава впечатление за дълбоко осмислен и осъзнат труд, който свидетелства за теоретична изследователска зрялост и критична мисловност на автора.

Научни приноси на дисертационния труд

Те са общо пет и са изброени в т. 4 на автореферата. Приемам посочените приноси.

Добавям като принос, че с дисертацията си Денис Киров обръща внимание на слабо изследван и познат в България автор като Карл Шмит. Това се отнася за международните отношения, за международното право и за конституционното право. Изключение е издаването на „Понятието за политическото“ през 2008 г. от Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ с много сериозен и обширен предговор от проф. Георги Близнашки. В дисертацията Денис Киров изследва друга част от трудовете на Шмит – тези от значение за международните отношения – и неизбежно навежда на размисли за мястото на силата в международното право, въпреки че не си поставя това като цел в своя труд и уточнява, че разглежда Шмит отвъд юридическите му приноси.

Карл Шмит обаче е юрист с безспорни заслуги за развитието на международното право. Те намират израз в разбирането му за международното право като европейско право, във възгледа му за Обществото на народите като неуспешна международна организация, която в опитите да установи траен мир, отваря вратите към коалиционни войни. Вероятно пръв – поне за мен – той формулира, че започва размиване на понятията за мир и война. Основните критики се свързват с неговата личност. Шмит е германец и е противник на наложените мирни договори след края на Първата световна война. Поддържа идеите за нов световен ред, който ще бъде установен от националсоциализма заедно със съюзниците на Германия, член е на НСДАП. Едва ли обаче някой в науката се фокусира точно върху тази негова житейска история. За нея си спомнят, когато търсят корените на убежденията му в неговите трудове, за да отхвърлят научните му тези. Той ще остане в историята на науката не със своята привързаност към идеите на националсоциализма, а със своите научни търсения, неподвластни на прагматични съображения.

Дисертационният труд на Денис Киров дава възможност за откриването на сложен научен дебат относно реалната ценност на учения Карл Шмит в едно по-различно качество – като изследовател от школата на реализма, както и относно уместността на неговите концепции като фундаментални елементи на теорията на политическия реализъм.

Критични бележки към дисертационния труд

Не правя критични бележки. Трудът бе обсъждан два пъти в катедра „Международно право и международни отношения“ на Юридическия факултет на СУ. Бяха направени критични бележки, а докторантът положи значителни усилия да подобри труда и именно в такъв вариант той е представен на вниманието на научното жури.

Не като критична бележка, а като препоръка предлагам на докторанта да обмисли при отпечатване на дисертацията, което силно препоръчвам, уместността на позоваване на Георг Шварценбергер, който със своя труд „Политика на силата“, издаден през 1941 г., но по-известен в изданието от 1962 г., по мое мнение предшества Ханс Моргентау.

Публикации по темата на дисертационния труд

Денис Киров прилага четири статии. Всички те са в научни издания, отразени в регистъра на НАЦИД.

Статиите включват: „Преформулиране на теоретичните основи на политическия реализъм“, „Политическият екзистенциализъм на Карл Шмит“, „Политическото единство и абсолютният враг в политическата философия на Карл Шмит“. И трите безспорно са част от процеса на работа върху дисертационния труд, а не са просто части, механично пренесени от него. За съжаление обратното се среща все по-често. Тяхното внимателно прочитане помага да се разбере в по-голяма пълнота, но в по-кратък и затова изчистен вид изложеното в текста на дисертацията.

В много добре написаната статия „Дихотомията „свой – чужд“ в диалога между Лазар Глаушев и гръцкия наместник. Анализ в светлината на теорията за политическото“ докторантът съвсем оправдано и очаквано свързва Хайдегер и Шмит чрез онтологията и може би херменевтиката. Свързва ги и значимостта им като учени със сходна съдба в науката.

Заклучение

Съдържанието на представения за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Ето защо предлагам на научното жури да вземе решение на Денис Венциславов Киров да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Международни отношения“ в професионално направление 3.3 Политически науки.

София,

Председател на научното жури :

1.09.2024 г.

(проф. д-р Благой Видин)